

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-301-2-18>

Копанський Юрій, аспірант кафедри ТІМ НАОМА
(науковий керівник: доктор мистецтвознавства, професор М. Р. Селівачов)

«Космічна ера» 1980-х в аеропорту Ужгорода

Ключові слова: вітраж, композиція, космос, аеропорт.

Yurii Kopanskyi, PhD student, NAFAA
(academic mentor: Doctor of Art History, Professor Mykhailo Selivachov)

The “Space Era” of the 1980s at the Uzhhorod airport

Abstract: *Space Era* stained glass was created by Transcarpathian artist Attila Duncsák in 1980. It organizes the main space of the airport terminal in Uzhhorod and composes its center. It performs the function of the wall of the rear facade and makes a good accent in the interior of the lobby of the first floor and the foyer of the second floor while creating a special emotional atmosphere.

Key words: stained glass, composition, space, airport, Attila Duncsák.

Вітраж «Космічна ера» створений закарпатським художником Атілоу Дунчаком у 1980 р. Він є композиційно-організуючим центром головного простору будівлі аеропорту, де виконує функцію стіни заднього фасаду, є гарним акцентом в інтер'єрі вестибюлю першого і фойє другого поверхів та створює особливу емоційну атмосферу.

Декоративна композиція утворена з трьох вертикальних площин, які в свою чергу розділені на 10 рівних секцій, що не заважає сприймати цілісно вітраж. Необмежена пластика ліній вітража дозволяє органічно вписувати вітражні модулі в архітектурний простір.

Незамкнена композиція, монтажно-колажного типу з чітко вираженим центром, який динамічно «розкручується» фігурами космонавтів. Напружену міць руху підсилюють і лінійний засіб трактування людських фігур, і співвідношення контрастних кольорів. Для формального вираження сюжету художник використовує символи досягнення науково-технічного прогресу у сфері освоєння космосу. В основу композиції закладена тема прагнення людини до чогось нового, нестримного, до високої мрії. Автор звертається до декоративних засобів у трактуванні художніх образів. Розкриття художніх образів наділене абстрактним художнім мисленням, за рахунок складності і багатоманітності ритмічних побудов.

Динамічну структуру композиції утворюють виразні силуети космонавтів у верхній частині вітража, виконані у насичених спектральних кольорах синього і червоного, які добре прочитуються на світлому нейтральному тлі, контрастують з ним, а в той же час створюють певну цілісність композиції. Композиційним центром служить зображення космічного корабля. У нижній частині автор зображує людину в образі міфологічного героя Ікара. Тут ми можемо спостерігати і стилізовані форми найпершого літака-кажана, парашут, ракети. Композиція умовно

Section 1. Challenges of studying Ukrainian art from ancient times to the beginning of the 20th century

розділена на дві частини, але творить одну сюжетну лінію еволюційного шляху польотів людини.

Зображення формуються контурами свинцю і легким штриховим розписом. Емоційне звучання підсилює колорит з його тонкою гармонією чистих спектральних червоних, синіх, прозорих, гарячих жовто-оранжевих та зелених кольорів.

Художник вдало використав засоби для втілення творчого задуму: це і композиція, і рисунок, і кольорові поєднання, що надає цьому монументальному твору художню цінність.

